

POSTANOWIENIE

26 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

na posiedzeniu niejawnym 26 marca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W. P. i A. P.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 31 maja 2022 r., I ACa 852/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz W. P. i A. P. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. w sprawie z powództwa W. P. i A. P. o ustalenie wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 31 maja 2022 r.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne,

polegające na konieczności ustalenia, czy brak możliwości oszacowania kwoty, którą strona umowy kredytu będzie świadczyć w przyszłości stanowi *per se* o niejednoznaczności tego postanowienia umownego, a w konsekwencji, czy postanowienie takie powinno podlegać badaniu pod kątem abuzywności.

Pozwany wskazał również na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim odnosi się on do skutków uznania postanowień umownych za abuzywne oraz możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami dyspozytywnymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa i prawidłowej wykładni, jak również w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Natomiast nie jest to ogólnodostępny środek zaskarżenia orzeczeń,

który umożliwia rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu uregulowana w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony tylko do zbadania przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Zatem nie służy merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący ma obowiązek wskazać i uzasadnić określoną przesłankę przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania. W ten sposób ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie tych przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione wyłącznie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie będzie instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. W związku z tym, nie w każdej sprawie skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest zaś rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne musi być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy

dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. W przypadku przesłanek kasacyjnych zawartych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. należy wykazać związek między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Skarga kasacyjna pozwanego nie zawiera argumentów dostatecznych, które pozwalają uznać, że skarżący skutecznie wykazał, że w sprawie zostały spełnione przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Należy wskazać, że wskazywane przez skarżącego zagadnienia prawne zostały rozstrzygnięte w orzecznictwie. Warto zaznaczyć, że w przypadku dokonywania wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c., to klauzule przeliczeniowe odsyłające do określenia kursu waluty do tabel banku, jednostronnie przez niego kształtowanych, traktowane są za abuzywne. Istnienie umocowania ustawowego do tworzenia tabel bankowych nie rozstrzyga bowiem mechanizmu kształtowania tych tabel. Mechanizm przeliczania walut w tabelach bankowych powinien być zrozumiały, czytelny i transparentny tak by konsument mógł ustalić wysokość swoich świadczeń przy dokonywaniu przeliczeń. Obowiązki te wynikają z dyrektywy konsumenckiej a obowiązek przejrzystości warunków umownych jest także aktualny, w przypadku gdy umowy przewidują odwołanie się do instytucji przewidzianych przez prawo bankowe (tabeli kursowych banków) i wynika z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz art. 5 dyrektywy 93/13 (por. wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie dokonuje się podziału poszczególnych klauzul umownych. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z 385¹ § 1 k.c., przez pojęcie „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem”, w tym także klauzul przeliczeniowych ustalanych jednostronnie przez bank, należy rozumieć całą jednostkę redakcyjną konkretnej umowy, nie zaś wyrażoną w tych jednostkach, dającą się wyodrębnić normę prawną (poszczególne klauzule) regulującą zachowania stron stosunku prawnego. Postanowienia umowne w tym

zakresie powinny być kumulatywnie interpretowane, a nie w separacji od siebie (zob. wyrok SN z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1334/22). W rezultacie niezależnie od sposobu ujmowania jednostki redakcyjnej umowy kształtuje ona, jako całość, prawa i obowiązki stron w sposób zgodny lub sprzeczny z prawem. Należy mieć na względzie, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następczo świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21).

Warto zaznaczyć, że zagadnienie prawne dotyczące możliwości zastępowania przepisami dyspozytywnymi klauzul uznanych za abuzywne, tak by osiągnąć efekt w postaci zastąpienia niewiążących postanowień przeliczeniowych średnim kursem NBP, było przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Jak wynika z postanowienia Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, czy postanowienia z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699/22, w razie eliminacji klauzul spreadowych zniesiony zostaje nie tylko mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale także pośrednio zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku.

Tym samym brak jest podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17 i z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18). Ponadto brak jest podstaw do zastosowania w drodze analogii art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 160) i przyjęcia na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP. W tym zakresie należy wskazać, że w chwili zawarcia umowy nie obowiązywał art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu, a w szczególności § 2, który dotyczy możliwości ustalenia wartości waluty obcej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia. W żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności postanowień we wcześniej zawartych umowach kredytu i ich konsekwencji dla bytu tych umów wejście w życie

ustawy antyspreadowej (zob. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że sformułowane przez skarżącego zagadnienie nie stanowi zagadnienia nowego, niewyjaśnionego dotychczas w orzecznictwie. W związku z tym, przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne nie ma waloru nowości i nie jest zagadnieniem istotnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju prawa.

W treści skargi kasacyjnej nie została również skutecznie wykazana potrzeba dokonania wykładni przytoczonych przepisów prawa. Autor skargi nie sprecyzował, z czego wynika potrzeba wykładni wskazanych w skardze przepisów i z jakich przyczyn dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest niewystarczający.

Nie przedstawił także w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Jednocześnie o potrzebie wykładni nie stanowią odmienne stanowiska sądów powszechnych, w szczególności gdy wykładnia ta, jak w przypadku art. 385¹ § 1 k.c., została już ugruntowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in wyroki: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Odnosząc się do kwestii nieważności postępowania ze względu na naruszenie zasady kolegialności składu sądu drugiej instancji należy odwołać się do uchwały z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z powołaną uchwałą Sąd Najwyższy stwierdził, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Uchwale

nadano moc wiążącą od dnia jej wydania, co oznacza, że nie wpływa ona na ocenę orzeczeń wydanych przed jej uchwaleniem. W niniejszej sprawie uchwała ta nie może odnieść zamierzonego skutku, gdyż zaskarżony wyrok został wydany 31 maja 2022 r., a więc przed dniem wydania powołanej uchwały.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że nie ma innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności w postaci nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[ms]